

Objava vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO-YEAR XXXVIII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office CHICAGO 23, ILL., PONDELJEK, 25. FEBRUARJA (FEB. 25), 1946

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 39

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Amerika se ne vmešava v spor med Kanado in Rusijo

Truman in Attlee in-
formirana o ruski
špionaži

AVDA OKRCALA
EMIERJA KINGA

Washington, D. C., 23. febr. —
Truman in državni department
trudita v prizadevanjih, da po-
glede špionaže v zadevi
ameriške energije omeji na Ru-
sijo, da se Amerika
zaplete v eksplozivno situa-
cijo.

predsednik Truman je ponov-
naglasil, da Amerika ščiti
svojo proizvodnjo atomske
energije, na konferenci s časn-
im tajnikom James F. Byrnes

opredelil pred člane posebnega
odseka atomske energije, ki
ameriške države povedal, da
Amerika drži vse tajnosti glede
proizvodnje atomske bombe.

Senator McMahon, demokrat
Connecticuta in načelnik od-
seka, je pozneje podal izjavo,
da Amerika drži roke proč od
atomske energije, katero je
odredila vlada.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Byrnes je pred člane odseka
povedal, da obdolžitev C. Browna,
ki je bil na Washingtonu, sta
Ivor Gosenko, ataše so-
vetškega poslaštva, izročil
ameriškim in kanadskim
avtoritetam v Otta-
wi.

Japonski general Jamašita obešen

Kazen za storjene
vojne zločine

Manila, Filipini, 23. febr. —
General Tomojuki Jamašita,
simbol mogočnosti japonske
sile, ki je bila na vrhuncu, in po-
veljnik japonske armade na
Filipinih, je bil obešen na po-
lju pri Los Banos v bližini
Manile.

Dva druga Japonci sta bila
tudi obešena. To sta bila ge-
neral Seiči Ohta in Takuma Hi-
gaši. Slednji je bil civilni ja-
ponski tolmáč.

Jamašita je bil na obravnavi
pred ameriškim vojaškim so-
diščem v Manili obsojen v smrt
kot vojni zločinec. Spoznan je
bil za krivega mučenca in umor-
a več tisoč ameriških in filipi-
nskikh vojni ujetnikov.

Smrt na večalih smatrajo Ja-
ponci za največjo sramoto. Ja-
mašita je pred eksekucijo podal
izjavo: "Izvrševal sem le dol-
žnosti kot poveljnik japonske
armade na Filipinih." Je dejal ge-
neral. "Storil sem vse, kar je
bilo v moji moči, zato me ni
sram ne pred Bogom in ne pred
ljudmi."

Jamašita je umrl kot budist.
Na visilce ga je spremljal bu-
diistični duhovnik.

V zaporu je še general Masa-
sahu Homma, ki je nasledil Ja-
mašito kot poveljnik japonskih
sil na Filipinih. Homma je bil
obsojen v smrt na obravnavi
pred ameriškim vojaškim so-
diščem. On ne bo obešen, tem-
več ustreljen.

Rusija v dobi mirnega razvoja

Stalin pohvalil
rdečo armado

London, 23. febr. — Premier
Stalin je v svojem govoru po
radiu naglasil, da je Sovjetska
unija prišla v dobo mirnega
razvoja. On je govoril v zvezi
s proslavami 28-letnice ustano-
vitve rdeče armade.

"Vojna je bila zaključena s
porazom sovražnika," je dejal.
"Mi smo ponosni na rdečo ar-
mado, ki je izvajala zmago. Kljub
temu mora biti armada
pripravljena na vse, kar lahko
pride. Stražiti mora meje so-
vjetske Rusije pred sovražniki."

Ljudstvo Sovjetske unije ima
zdaj nove dolžnosti. Ena izmed
teh je konsolidacija položaja, da
se omogoči ekonomski razmah.
Koraki morajo vedno naprej
in razviti ekonomijo v interesu
splošnega blagostanja in zvišanja
življenjskega standarda. So-
vjetska unija mora biti ojačana
v vojaškem in gospodarskem
oziru.

Prišli smo v novo dobo in
dolžnosti rdeče armade je ščiti-
nje ljudstva in državnih intere-
sov. Naše meje morajo biti za-
varovane proti sovražniku."

Topovi v Moskvi, Leningra-
du, Stalingradu, Sevastopolu
Odesi in drugih ruskih mestih
so grmeli v počast rdeči arma-
di.

Revolta na otoku Celebesu

Batavia, Java, 23. febr. — Do-
mačin na otoku Celebesu so v
revolti proti britski nadvladi, se
glasili sem dospel poročilo. U-
radniki nepriznane indoneške

Spor med pomočniki zunanjih ministrov

Opozicija proti
reprezentantu Rusije

London, 23. febr. — Pomoč-
niki zunanjih ministrov štirih ve-
lesil — Rusije, Velike Britanije,
Amerike in Francije — se še
prepirajo glede vprašanja, ka-
tere kraje v Juljski Krajini naj
bi obiskali člani posebne misije
pred začrtanjem nove meje
med Jugoslavijo in Italijo.

V tem sporu je Feodor Gu-
siev, reprezentant Rusije, o-
samljen. Proti njemu so James
Dunn, pomočnik ameriškega dr-
žavnega departamenta, Gladwyn
Jebb, pomočnik britskega zuna-
jnega ministra Bevin, in Couve
de Murville, pomočnik franco-
skega zunanjega ministra Bi-
daulta.

Gusiev je proti temu, da bi
člani misije obiskali glavne
kraje v Juljski Krajini, katere
si prisvaja Jugoslavija. On
vztraja pri zahtevi, da člani
najprej obiščejo Trbiž, mesto
ob italijansko-avstrijski meji,
dočim je Dunn zavzel nasprotno
stališče. Gusiev je vztrajal
tudi pri zahtevi, da člani misije
ne obiščejo krajev v vzhodni in
centralni Istri, potem pa se je
premisli.

Sporazum je bil dosežen gle-
de obiska Trsta in Gorice, ki sta
glavni predmet kontroverze.
Dognava se, da bo Rusija nudi-
la vso podporo Jugoslaviji v
njenih teritorialnih zahtevah,
dočim bodo Velika Britanija,
Amerika in Francija odločno
nasprotovale.

Francija poslala Bluma v Ameriko

Pogajanja
glede posojila
v Washingtonu

Washington, D. C., 23. febr. —
Tu in v Parizu je bilo nazna-
njeno, da je Leon Blum, vodja
francoske socialistične stranke
in bivši premier, odpotoval v
Ameriko. V Washingtonu bo
prišel prihodnji teden.

Naznanilo dostavlja, da se bo
Blum pogajal z ameriškim ur-
adniki, da Francija dobi poso-
jilo v vsoti \$2,500,000,000, katero
potrebuje za financiranje obno-
ve svojega gospodarstva. Blum
bo gost ameriške vlade v pala-
či Blair v Washingtonu.

Francoski poslanik Henri
Bonnet je že aranžiral sestanek
med Blumom in Williamom L.
Claytonom, pomožnim držav-
nim tajnikom.

ADF obsodila formulo mezd in cen

Washington, D. C., 23. febr. —
Ameriška delavska federacija je
obsodila novo formulo mezd in
cen, katero je uveljavila Tru-
manova administracija. Willi-
am Green, predsednik ADF, je
dejal, da se je Truman udal
pritislu komunističnih agentov,
ki imajo vplivno besedo v vod-
stvu Kongresa industrijskih or-
ganizacij. Dostavil je, da bo
formula rezultirala v zvišanju
cen za osem do deset odstotkov
v tem letu.

Lakota v kitajski provinci

Čungking, Kitajska, 23. febr. —
Avtoritete poročajo, da je več
tisoč ljudi umrlo za lakoto v
provinci Hunan. Izrazile so bo-
jazn, da bo lakota zahtevala
nadaljnje žrtve, če ne bodo
storjeni koraki za pomoč. V tej
provinci živi 4,000,000 ljudi.

republike so izjavili, da nimajo
zveze z rebeli na omenjenem
otoku.

BEVIN PREDLAGA PODALJŠANJE PO- GODBE Z RUSIJO

Dejal je, da ne vidi
možnosti vojne med
državama

REŠITEV KONFLIK-
TA GLEDE OLJA

London, 23. febr. — Zunanji
minister Ernest Bevin je v svo-
jem govoru v parlamentu izja-
vil, da je za podaljšanje prija-
teljske pogodbe med Veliko
Britanijo in sovjetsko Rusijo na
50 let. Razkril je, da je podal-
jšanje pogodbe predlagal, ko se
je sestel s premierjem Stalinom
v Moskvi v decembru pretekle-
ga leta.

"Nekateri trdijo, da drvimo
v vojno z Rusijo," je rekel Be-
vin. "Jaz ne vidim nobene
možnosti vojne in ne vzroka.
Ruski zunanji podkomisar An-
drey Višinski mi je povedal, da
je Stalin proti vojni. Jaz mu
verjamem in zaupam. Zakaj
naj bi dvomil?"

Bevin je rekel, da ga razburja
živčna vojna med Rusijo in
Turčijo in dostavil: "Jaz nočem,
da bi Turčija postala satelitska
država. Moja iskrena želja je
obnova prijateljske pogodbe
med Turčijo in Rusijo."

Bevin je poudaril, da ščiti
britske interese v Perziji, zaeno
pa je priznal, da ga situacija v
Perziji vznemirja. Provinca
Azerbadžan, ki ima oporo pri
sovjeti, se je proglasila za re-
publiko. Bevin je predlagal
imenovanje komisije reprezen-
tantov treh velesil, ki naj bi re-
šili perzijski problem. Izrazil je
upanje, da se bo Rusija pridru-
žila Veliki Britaniji in Ameriki
v prizadevanjih za rešitev me-
narodnega konflikta zaradi olja.

O Porurju je Bevin dejal, da
ne sme ostati pod Nemčijo, ker
je bil vedno osrče nemškega
generalnega štaba. Dalje je re-
kel, da ne bo žrtvoval britskega
imperija. Ako bi se ta imperij
zrušil, bi sledila katastrofa. Ve-
lika Britanija je za revizijo po-
godbe glede Dardanel, ki je bila
sklenjena l. 1923 v Montreauxu,
da bo Rusija dobila izhod do
Sredozemskega morja.

Bevin je zaključil svoj govor
z izjavo, da se bodo volitve v
Grčiji vršile 31. marca. Grčija
mora dobiti Dodekaneške otoke
od Italije.

Bogastvo zunanjih držav v Ameriki

Washington, D. C., 23. febr. —
Federalni zakladni department
je razkril, da imetje zunanjih
držav v Ameriki je znašalo ok-
rog štirinajst milijard dolarjev
ob koncu leta 1944. V juniju l.
1941 je znašalo \$12,739,000,000.
Imetje Velike Britanije je zna-
šalo 31. decembra l. 1944 \$1,252,-
000,000. Imetje latinskih re-
publik v Ameriki je takrat zna-
šalo \$1,400,000,000.

Murray zapretel z nadaljevanjem stavke

Pittsburgh, Pa., 23. febr. —
Philip Murray, predsednik je-
klarske unije in Kongresa indus-
trijskih organizacij, je dejal, da
se bo stavka proti kompanijom,
ki nočejo zvišati plače za 18 in
pol centa na uro, nadaljevala.
To zvišanje je priporočil pose-
ben Trumanov študijski odbor in
vodilne jeklarne korporacije so
priporočile sprejete. Murray je
dejal, da se nekateri kompanije
še upirajo.

Znižanje britske oborožene sile

London, 23. febr. — Uradno
naznanilo pravi, da bo Velika
Britanija znižala svojo oboro-
ženo silo na kopnem, morju in v

Protibritske demon- stracije v Egiptu

Veliko število
ljudi ubitih in
ranjenih

Kairo, Egipt, 23. febr. — Čez
150,000 ljudi se je udeležilo pro-
tibiritskih demonstracij v tem
mestu. Bile so največje po de-
setih letih.

Britske čete so streljale na
demonstrante in neuradno po-
ročilo pravi, da je bil najmanj
enaest ljudi ubitih in čez sto ra-
njenih. Demonstranti so kriča-
li "Proč z Veliko Britanijo!" in
"Zahtevamo odpoklice britskih
čet iz Egipta!"

Tanki, oklopni avtomobili,
vojaški kordoni in policaji stra-
žijo mesto. Vojaske oddelki so
bili ojačani na črti, ki deli
evropski del Kaira od egiptske-
ga.

Uradni buletin, izdan v glav-
nem stanu poveljstva britskih
sil, priznava, da so vojaške čete
s težavo vzpostavile mir. De-
monstranti so napadli katoliške
cerkve in več britskih ustanov.
Demonstracije so se vršile tudi
v Aleksandriji in drugih egipt-
skih mestih.

Premier Ismail Sidky je pre-
povedal demonstracije. Izjavil
je, da bo resigniral, če ne bo
njegova vlada uspevala v svojih
zahtevah glede odpoklica brit-
skih čet in združitve Sudana z
Egiptom. Sidky je zapretel z
akcijo proti onim, ki ogražajo
mir in red.

Bivši finski voditelji obsojeni

Obravnava pred
ljudskim sodiščem
zaključena

Helsinki, Finska, 23. febr. —
Posebno ljudsko sodišče je spo-
znalo Rysta Rytta, bivšega
predsednika, za krivega, da je
pognal Finsko v vojno z Rusijo
na strani nacistične Nemčije in ga
obsodilo na deset let težke ječe.
Sodišče je spoznalo za krive tu-
di sedem bivših ministrov in
izreklo obsodbe.

Na pet let zapora vsak sta bi-
la obsojena bivši finančni mi-
nister Vaino Tanner in bivši
premier Edwin Linkomies.

Bivši premier Jukka Rangell
je dobil šest let zapora, bivša
zunanja ministra T. M. Kivi-
maeki in Henrik Ramsey pa dve
leti in šest mesecev vsak. Bivši
prosvetni ministri Antti Kuk-
konen in bivši pomožni finančni
minister Tyko Reinikka sta bi-
la obsojena na dve leti ječe
vsak.

Tanner, vodilni finski indus-
trijec in politik, je bil obtožen,
da ni izkoristil prilike, ko sta
se Velika Britanija in Amerika
izrekli za posredovanje v jeseni
l. 1941, da se vojna konča. Ran-
say, Tanner, Rytty, Linkomies in
Reinikka so ignorirali slično a-
meriško sugestijo v marcu l.
1943.

Kari Fagerholm, predsednik
parlamenta, je pred zaključ-
njem obravnave dejal, da bo
Finska prišla v zagato, če ne
bo obsodba bivših voditeljev za-
dovoljila Rusije in Velike Bri-
tanije. Reprezentanti Rusije in
Velike Britanije tvorijo zavez-
niško komisijo za kontrolo Fin-
ske.

Rytty, bivši governer finske
državne banke, je bil predse-
dnik finske vlade od decembra
1939, ko je bila Finska zavoje-
vana v prvi vojni z Rusijo, do
decembra 1940, ko je postal
predsednik republike.

zraku na 1,100,000 mož v tem
letu. Ko je bila vojna končana,
je oborožena sila štela čez 5,000,-
000 mož.

Britske čete zatirajo revolto v Bombaju

Domače vesti

Promeščena v Belgrad

Eveleth, Mimm. — Družina
Matt Usenik je prejela pismo
od svoje hčere Mary, ki dela v
državnem departamentu v Wa-
shingtonu, da gre v Belgrad,
kjer bo delala v uradu ameri-
škega poslaštva. Ona je lan-
skega junija graduirala na dr-
žavni univerzi Minnesote in z
odliko napravila izpit kot št-
dentka mednarodnih odnoša-
jev, ekonomije in rušine. Od-
likovala se je tudi kot debatori-
ca. Članica je društva 130 SN-
PJ.

Nov grob v Detroitu

Detroit. — Dne 14. febr. je
tukaj umrl vsled srčne kapi
Rudolph Zorc, samski, star 51
let in doma od Zagorja. Zad-
njih 16 let je bil hišnik Slove-
nskega delavskega doma in bil
med ropaki splošno priljubljen.
Pokopani je bil civilno 18. febr.

Smrt rojakinje

Chicago. — V bolnišnici je v
torek umrla Ana Grum, rojena
Primožič, doma iz St. Ruperta
na Dolenjskem in v Ameriki 33
let. Bolehala je za vodenico,
kateri je podlegla. Zapušča mo-
ža, sina in tri hčere.

Is Clevelanda

Cleveland. — Pred dnevi so
zlikovali ukradli avtomobil dr.
F. J. Kernu na Kinsman rd. in
E. 138 st. V avtu je imel kov-
čeg in nekaj zdravniških pre-
metov. Kovčeg je policija že
dobila, avto pa še išče. — Iz
mornarice je bil častno odpu-
ščen Frank Mervar ml., v službi
čez štiri leta. Domov je prišel
iz New Yorka in s sabo pripel-
jal ženo in hčerko. — Iz arma-
de je bil odpuščen Adolph A.
Tomisek, služil 42 mesecev, bil
na Kitajskem, v Burmi, Indiji
in Afriki dve leti. Domov je
prišel k ženi in hčerki.

Splošna stavka tele- fonskih delavcev

Člani eksekutivnega
odбора določili
datum

Memphis, Tenn., 23. febr. —
Federacija telefonskih delavcev
je naznanila, da bo splošna stav-
ka proti American Telephone &
Telegraph Co. oklicana 7 mar-
ca. Datum so določili člani
eksekutivnega odбора.

Joseph A. Beirne, predsednik
federacije, je dejal, da so kra-
jevne unije že dobile zadevna
navodila. Okrog 250,000 delav-
cev, članov federacije, bo za-
stavkalo.

Člani federacije so se z veliko
večino izrekli za oklic stavke.
Glasovanje je bilo odredeno, ko
je kompanija zavrnila zahtevo
glede zvišanje plače za deset do-
larjev na teden in skrajanje
delovnega tedna na 40 ur. Kom-
panija je ponudila zvišanje pla-
če za tri dolarje na teden ope-
ratorjem, drugim delavcem pa
za šest dolarjev na teden.

Zaslišanje o vojaškem vžebanju zaključeno

Washington, D. C., 23. febr. —
Kongresni odsek za vojaške za-
deve je zaključil zaslišanje o za-
konskem načrtu glede obvezne
vojaške službe in vžebanja. Na-
črt podpira Trumanova admi-
nistracija. Končal zaslišanja je
naznanil kongresnik May, de-
mokrat iz Kentuckija in načel-
nik odseka.

Rebeli požigajo poslop- ja in napadajo civiliste

BOJNE LADJE DO-
SPELE V LUKO

Bombaj, Indija, 23. febr. —
Britske čete skušajo potlačiti re-
volto domačinov v tem mestu.
Vojaki streljajo na množice, ki
se zbirajo na ulicah v osrčju
mesta, požigajo poslopja in na-
padajo britske civiliste.

Rebeli so zažgali 19 skladišč
žita in pet bank v Bombaju.
Poročilo pravi, da so rebeli na-
skočili indijsko imperijsko ban-
ko. Najmanj 250 ljudi je bilo
ubitih in čez 1300 ranjenih v iz-
gredih, ki so se pričeli v sredo.

Uprli so se člani posadk indijs-
ke mornarice na 25 parnikih v
lukah. Britske sile so bile oja-
čane. Pehotne in oklopne enote
so bile poslane v akcijo proti
rebelom. Urad policijskega ko-
misarja je priznal, da se revolta
širi.

Rebeli gradijo barikade na u-
licah v glavnem delu mesta in
napadajo vojaške čete in polici-
jo. Britske vojaške avtoritete
so okleale izjemno stanje, toda
to ni ustavilo izgredov. Čete so
dobile ukaz, naj streljajo na
vsakega, ki se pojavi na cestah
med deveto uro zvečer in šesto
uro jutraj. Rebelne množice
so ne brigajo za britske tanke,
ki gredo po cestah, in bombnike,
ki so se pojavili v ozračju nad
mestom.

Stavka voznikov avtoubsov je
paralizirala promet. Stavkarji
so zasegli več avtobusov, na ka-
terih so razobesili zastave Hin-
duske in Muslimanske lige.
Zastavkali so tudi tekstilni de-
lavci in čez 60 tovarn je mora-
lo zapreti vrata.

Prve britske bojne ladje so
dospele v luko in nadaljnje so
na poti. Revolta se je razte-
gnila tudi na Kalkuto, Karači in
druga mesta.

London, 23. febr. — Premier
Clement Attlee je izjavil v pa-
rlamentu, da je situacija v Bom-
baju kritična. Izrekel je tudi
bojazn pred razširjenjem iz-
gredov. Premier je zagotovil
parlament, da bodo avtoritete
storile korake, da se revolta
potlači.

Konferenca odbora rudarske unije

Kampanja za
zvišanje plače

Washington, D. C., 23. febr. —
Izgleda, da bo John L. Lewis,
predsednik rudarske unije UM-
WA, zahteval zvišanje plače za
rudarje, ki so uposleni na polju
mehkega premoga. Po konfe-
renci s predsedniki 30 rudarskih
distriktov je Lewis naznanil, da
se bodo člani odbora za mezdne
smernice sestali v Washingtonu
11. marca.

Rudarska unija se je nedavno
vrnila v Ameriško delavsko fe-
deracijo. Lewis ni hotel razkri-
ti namena konference članov
odbora za mezdne smernice. Ker
se ti baviyo z meznim vpraša-
njem, ni nobenega dvoma, da
bo to vprašanje predmet disku-
zije.

Naznanilo o sklicanju konfe-
rence potrjuje mnenje, da bo
prišlo do konflikta med rudar-
sko unijo in operatorji, če se
bodo slednji upirali zahtevi gle-
de zvišanja plače.
Veljavnost pogodbe med uni-
jo in operatorji, ki krije rudarje
na polju mehkega premoga, bo
potekla 31. marca.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO JIN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru
\$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inoseststvo \$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciceru \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

Glasovi iz
naselbinAPEL NEWYORSKIM
SLOVENCIM!New York City. — Trimeseč-
na kampanja za zbiranje otroške
hrane, obleke in obutve za ju-
goslovanske malčke je sedaj v
teku. Trajala bo do konca me-
seca marca letos. Zavedajoč se
resnosti položaja v stari domo-
vini z ozirom na stotisoče pod-
hranjenih otrok, je naš Jugoslov-
anski pomožni odbor za New
York in okolico podvel za svoje
strani korake za sodelovanje v
tej potrebni kampanji.V soglasju z Jugoslovanskim
odborom gre na delo tudi naša
slovenska pomožna akcija v na-
ši naselbini, ki vam vsem toplo
priporoča, da se odzovete pro-
šnji najmanjših trpinov v Ju-
goslaviji — nemi prošnji od trp-
ljenja užalostenih otroških oči,
ki gledajo na nas s slik prinese-
nih iz mučene in izropane naše
rojstne domovine.Naj ne bo v naši naselbini ene
same družine ali posameznika,
ki se ne bi odzval in daroval
svoj delež za ohrano mladih o-
troških življenj. . . za povrni-
te zdravja v izstradana telesa
1.200.000 jugoslovanskih otrok
za preprečitev nadaljevanja na-
črta sovražnikov jugoslovanskih
ljudstev. . . zakaj dokler umi-
rajo v Jugoslaviji otroci vsled
podhranjenosti in pomanjkanja
vsega, dotlej se še vedno izpol-
njuje načrt iztrebljanja naše-
ga naroda. . .Dr. Neubauer nam je priporo-
čil, da zbiramo sledeče vrste o-
troško hrano: 1) Farino — 2)
Oatmeal — 3) Wheatine — 4)
Powdered Milk (po možnosti iz
5-funtnih kantah) — 5) Cocoa —
6) Cod Liver oil — 7) Rice —
8) Dextro-Maltose — 9) Castile
Soap.Nabrano hrano, kot tudi otro-
ške čevlje in obleke, prinesite
ali pošljite bodisi v Slovenski
dom, 253 Irving Avenue, Brook-
lyn, N. Y. Tel.: JErrome 3-83626,
ali pa v dvorano cerkve sv. Ci-
rila, na 62 St. Marke Place, New
York, N. Y. — Tel. ORchard 4-
3442.Kdor hoče poslati denarni pri-
spevek v čeku, ga naj napiše na
ime blaginjske naše pomožne
akcije: Jacob Cerar, 253 Irving
ave., Brooklyn, N. Y. Za na-
brane denarne prispevke bo
naš nakupovalni odbor, sestojec
iz članov naše skupne Jugoslov-
anske pomožne akcije v tem
predelju, kupil otroško hrano
"wholesale", da bo denar tako
čim koristneje uporabljen. —
Ako pošljete denarni prispevek
po pošti, napravite Money Or-
der na ime Jacoba Cerarja —
ne stavite denarja v pisma!Vprašajte za prispevek v hrani
ali drugače tudi vaše ameri-
ške in druge sode.Na zadnji seji naše pomožne
akcije so dali sledeči rojaki svo-
je domove na razpolago za "de-
pota" ali prostore, kamor se la-
hko prinese nabrano otroško hrano
in drugo: Mr. Victor Kobilca,
2115 — 23rd Street, Astoria, L.
I. N. Y. Mr. Andrew Simolic,
9444 — 225th Street, Queens
Village, L. I. N. Y. Mr. J. Meditz,
70-17 — 69th Place, Glendale,
Brooklyn, N. Y.Odbor pomožne akcije
slovenske naselbine v N. Y.POROČILO PODRUŽNICE 33
SANSa ZA FEBRUARBarton, O. — Veselica, ki se je
vršila 22. dec. v Blaineju, O., v
dravstveni dvorani, je prinesla
prav lep dobiček v vsoti \$148.69.
Ta vsota je bila razdeljena med
ob društvi v Blaineju, polovico
pa za pomoč stari domovini in
organizaciji SANS. Ker pa smo
pustili v blaginji \$10 za davke,
sem poslal SANSu \$15, za pomoč
stari domovini pa \$55.Na seji tukajšnje podružnice
je bilo odobreno, da damo iz bla-
gajne \$100 za SANS, sestra Ro-
zi Skoff pa je prispevala \$2. Fe-
deracija za vzhodni Ohio in W.Blizu Peorije so jih pet res ustrelili, od katerih sta bila dva
ubita.Čas je, da delovno ljudstvo obračuna s Kellyji in McNeariji,
kajti med njimi in Hitlerji ni dosti razlike.Va. je prispevala \$10, in sicer \$5
za SANS in \$5 za pomoč Ju-
goslaviji. Torej je bila 8. feb. po-
slana skupna vsota \$187 v urad
SANSa z naročilom, da gre \$122
za SANS in \$65 za staro domo-
vino.Ob tej priliki vabim tukajšnje
rojake in rojakinje, da se ude-
ležijo seje dne 3. marca ob treh
popoldne v Boydsville. Ta seja
bo važna, kar bodo volitve odbo-
ra za tekoče leto, kajti sami od-
borniki ne morejo seje voditi.
Torej na svidenje v nedeljo.

John Vitex, tajnik.

NACIJSKI PODIVJANCI
V NOVI ŠTIFTIIssaquah, Wash. — Pazno čit-
am pisma iz stare domovine v
Prosveti. Človek skoro ne mo-
re verjeti, da so tako zverinski
ljudje na svetu. Tako preganja-
nje nedolžnih ljudi. Ker doslej
še ni bilo nobenega pisma iz na-
še vasi Nova Štifta, Gornji
Grad, pošiljam naslednje pismo,
ki mi ga je pisala Francka Glu-
kova, hčerka Rafaela Dluke, ki
je oženjen z Ano Kramerjevo.
Datirano je 25. nov. 1945:Draga teta! — Prejeli smo
Vaše pismo in veselimo se, da ste
še živi in se nas še spominjate.
Res, štiri leta je bila pretrgana
vez med nami, ko je tu divjal
kruti Nemec. Blagovoli smo
vas Amerikance, ki niste okusi-
li vojni strahot kot smo jih
mi tukaj. Ne morete si pred-
stavljati, ne da se opisati ne po-
vedati, koliko smo tu hudega
prestali, koliko strahu smo užili,
ko so se streljali naši partizani
in švabski podivjanci. Krogle
in granate so kar švigale okrog
hiše, celo okoli okna v hišo je
katera priletela.Stiskali smo se po kotih in
poslušali, kdaj nas zadene. Kar
nas je bilo zdravih, smo se pre-
našali, toda mama, ki so se itak
slabih živcev, so se kar tresli in
niso mogli nikamor. Sploh pa
je čudno, da smo po štirih letih
groze sploh ostali živi. To pi-
smo vam pišem jaz mesto ma-
me, kajti njim se trese roka,
tako da z desnico niti jesti ne
morejo. Drugi smo pa živi in
zdravi, hvala Bogu, četudi so
nas Nemci preganjali po svetu.
Dve sestri sva lansko zimo mo-
rali služiti v Celju pri Nemcih.Ko so 18. dec. 1944 švabski
podivjanci udili v Novo Štifo,
so strašno razsajali. Začeli so
požigati, pobirati ljudi, živino
in vse, kar jim je prišlo prav.
Tudi pri nas so začeli trgati
družino; do takrat smo bili še
vsi doma. Večkrat smo sicer že
bežali v gozdove in brloge, a
smo srečno prestali. Dne 22. dec.
istega leta pa so prihrumeli k
nam, odgnali očeta, nas tri se-
stre in strica Jožeta, ki je bil
tudi pri nas, odkar so mu po-
žgali hišo, šest glav živine, več
ovac in izropali hišo.Ne morete si misliti, kako tež-
ko nam je bilo zapustiti dom
tik pred božičnimi prazniki in
pustiti bolehnega mamo, ki je ne-
utolajljivo jokala. Ali pri teh
brezsrčnih Nemcih ni vse nič
pomagalo. Vse prošnje in solze
niso ganile teh divjakov. Vse
skupaj so nas odgnali v Gornji
Grad v gestapovski stan, zraven
pa mnogo drugih ljudi. Od tam
so vendar pustili očeta in mlaj-
šo sestro domov, naju pa so od-
peljali v zapor v Celje brez
vsakega vzroka.V zaporu sva ostali čez prazni-
ke, nato pa so nas oddelili v
službo k nemškimi družinam. Na
očetovo prošnjo so naju pustili,
da sva šli meseca aprila domov.
Strašno je bilo 24. okt. 1944, ko
so kar od kraja začeli požigati.
Prej so se dva dni vršile bitke
na Črncu. Strašno je pokalo in
uničenih je bilo 24 posestni-
kov. Gotovo ste poznali Naceto-
ve. Tam so vsi, oče, mati in dve
hčeri, zgoreli živi v hiši. Res
ne morem opisati grozot, ki smo
jih preživeli. Takrat je zgorelatudi hiša strica Jožeta. Stara
mama in Vida sta bili v hiši, ko
so začeli granate metati in stre-
ljati. Potem so jih Nemci odgnali
in jih zaprli v cerkev. Bog ve
kaj bi z njimi naredili, ako bi
imeli dovolj časa, ampak naši
partizani so jih nagnali, da so
moral prenehati s svojimi poži-
gi in ropanjem.Pri Novi Štifi je požganih
110 poslopij, ves Črni kot in o-
krog cerkve, župnišče, šola. Ne-
kaj so pogasili, čim so se Nemci
umaknili. Zdaj so stara mama,
Uršula, Vida in stric Jože pri
nas, da si spet za silo postavijo
stanovanje. Še sedaj živimo v
težkih časih, kajti po tej strašni
vojni, ki je vse uničila, se ne
more pričakovati normalnih ča-
sov čez noč. Težko je za denar,
pa tudi kupiti se ne more ne o-
bleke ne živeža. Tu je vse na
nakaznico. Pa bo boljše, samo
da imamo ljubi mir. Teta Žefa
in stric Jakob Kos sta v Stru-
gah pri Kamniku. Sprejmite
prisrčne pozdrave vsi od nas
vseh, posebno od mame in oče-
ta! — Francka Glukova.

Frances Kramer.

BELOGARDISTIČNI TEROR
V ŽUŽEMBERKUJohnstown, Pa. — Prejela sem
pismo od moje sestre Antonije
Ponikvar iz Žužemberka. Pismo
je datirano 12. decembra 1945
in se glasi:"Ljuba moja sestra! — Spo-
ročam Ti, da sem prejela Tvoje
pismo, na katero sem Ti takoj
odpisala, toda ne vem, ali si
pismo prejela ali ne. Od sestre
Angele pa še nisem nič prejela.
Zadnjič nisam mogla dosti pi-
sati, ker sem bila še vsa prestra-
šena in zmešana. Tedaj sem teh-
tala samo 45 kg, danes pa jih
imam že 57. Ljuba moja se-
stra, veliko smo prebili in pre-
trpeli in Ti sploh ne morem o-
pisati. Kaj takega se še ni go-
dilo odkar svet stoji in najbrže
se ne bo nikoli več. Ne vem
kje bi začela.Dne 6. junija 1942 ob treh po-
poldne so mi vzeli moža, ko je
okopal na njivi koruzo, in ga
odpeljali v kočevske gozdove
in se tisti dan umorili, dasirav-
no je bil nedolžen kakor Kristus
na križu. Odpeljali so tudi 11-
letnega Jožka in je bil priča
krvavemu prizoru, nakar pa jim
je ušel. Fant se je potem skrival
tri mesece po gozdovih. Ko
sem ga našla, je bil le malo živ
in skoraj neumen.Še do danes ne vem, kje poč-
va moj mož, mislim, da so ga
najbrže požrle lisice. Potem so
Italijani vse pobrali: kravo, ko-
nja, vozove, živež, obleko, peri-
lo, harmoniko, 11 kokoši, praši-
ča, skratka vse, kar je bilo pri
hiši, mene pa so postavili ob zid
z namenom, da me ustrelje, te-
daj pa me je rešil mož od Ve-
hovčeve Tine.Tu smo imeli malone vsak
dan drugo vojsko, danes so bili
Italijani, jutri partizani, potem
Švabi, nato Rusi, nazadnje pa
še domobranci. Vojaštvo ni de-
lalo drugega kot kralo, morilo,
požigalo in bombardiralo. Ime-
la sem velik nov pod, ki je veli-
ko stal, pa so ga na tisoče ko-
sov razbili z bombami. V Žu-
žemberku je vse razbito in po-
žgano ter polovico ljudi pomor-
jenih. Ni niso gledali koga so
umorili, mladeniča ali 80-letne-
ga starčka ali otroka — vse je
šlo pod nož! To so delali domači
izdajalci.Tik pred nemško kapitulacijo
so nas imeli domobranci, to so
bilo bele svinje, zapeljane od
škofa Rožmarna, generala Rup-
nika in domačih duhovnikov,
zaprte okrog sto oseb in so nas
tako tepli, da je kri špricala iz
mene, otrok in iz drugih. Potem
pa so nekatere vzeli iz zaporov
vsako noč, jih mučili, sklesčami
prste škčpali, ženske in dekleta
pa so najprvo posilili, nato gli-
de polomili, prsa rezali, nazad-
nje pa pod vrata zaklali. Z moškimi
so prav tako postopali in mnogim
so spolovila porezali.V zaporu nas je čakalo na
strašno usodo še 53, pa nas je
Bog čudežno rešil, da niso imeli
časa, ker so morali bežati. Med
nami je bila tudi od Plutke hči
in naša Pepa. Da so mu Staneta
in Valčka umorili. Ti je najbrže
že sam pisal. Francelj pa je še
živ in se sedaj nahaja pri voja-
kih. Tudi on je veliko prestal,
revček!Iz Žužemberka je vse bežalo
v zunanje vasi, toda človek ni
bil nikjer varen. Enkrat semtudi jaz bežala z otroci in nisem
prišla nazaj štiri mesece in pol.
Ko smo se povrnil, sem bila pri
Zlajpovih podsta od bombar-
diranja. Potem sem zopet bežala
in sem bila v Derjanetovem
mlinu. Stanovali smo v kleti in
hlevu; bili smo raztrgani, nagi,
bosi in ušivi. Da, veliko smo
prestali in če se na vse trplje-
nje spomnim, dobim živčne na-
pade.Tedaj je bila Betka stara eno
leto, Janez 6, Jožek 11, Marica
pa 13. Danes pa so vsi že veli-
ki in jih je veselje pogledati,
samo nimajo obleke in čevljev,
zima pa je huda in veliko sne-
ga. Ljudje dobivajo pakete iz
Amerike in tudi denar, zato u-
pam, da nas ne boste pozabile,
moje ljube sestre. Tukaj je
strašno pomanjkanje. Glede
hrane še ni tako hudo, saj smo
se navadili stradati, ampak za
obleko in obutev pa je jako tež-
ko. Marica je tako dekle, da jo
je veselje pogledati, a nima ni-
ti obleke, da bi šla v cerkev ali
kam drugam.Ljuba sestra, ako imaš kaj
stare obleke in čevljev, prosim
pošlji nam, ker bi vse prav pri-
šlo.V tem pismu sem samo na-
kratko opisala, kako se je nam
godilo, opisala bi tudi umorje-
ne, a jih po večini ne poznate.
Malko Vengelinovo se -bo še
spomnila in Kotkova. Njenega
moža, sina in tri krasne hčerke,
so tudi zaklali. Dalje Jožetovega
Dragota, Grigčovo Marico iz
Zafare, Dularco, tisto Malnarco,
ki je bila v Frštanem mlinu,
prav tako njeni dve hčeri, ženo
Smrketovega Pepeta, Franceta
in Toneta Krešca, od Tine Ve-
hovčeve moža Staneta. Bilo je
zaklanih okrog 50 oseb. Vse te
so zaklali in zverinski mučili
domobranci, ki so se borili za
vero, pa jih je hudič vzel. Za-
ključujem to žalostno pismo in
pozdravljam vse skupaj. Tvoja
sestra Tončka." Berta Pečjak.O ANGLEŠKI "DELAJSKI"
VLADI IN JUGOSLAVIJIDetroit, Mich. — Poročilo o
izvozu iz Jugoslavije kaže sle-
deče: 1. 1937 je izvozila Ju-
goslavija 4.305 vagonov pšenice v
vrednosti 83 milijonov dinarjev.
Ves ta izvoz je šel v Nemčijo
razen šest vagonov. Dalje je
izvozila lesa -79.879, in sicer v
Anglijo, Nemčijo, Italijo, Ar-
gentino, Grčijo, na Madžarsko,
Nizozemsko in Alžir. Vrednost
izvoza tega lesa je znašala 568
milijonov dinarjev.Jugoslovanski premogovniki
so dali na površje v enem me-
secu 500.000 ton premoga, rud-
niki 60.000 ton železne rude,
70.800 ton svinčene in cinkovne
rude, 63.900 ton bakrene, 56.600
ton boksita, 7.200 ton kromove
rude, 3.400 ton pirita. Produkti-
ja bakra je znašala 2.862 ton,
svinca 654 ton, cinka 254 ton,
surovega železa 4555 ton.Sodeč po teh številkah, lahko
uvidimo, da je Jugoslavija bo-
gata država v rudinskih zakla-
dih. Vse to bogastvo so izkori-
ščale druge države, dočim ni
imel jugoslovanski narod nobe-
ne koristi in ne dohodkov od na-
ravnih zakladov. Baš radi tega
je bila taka revščina v tej boga-
ti državi. Na eni strani je drža-
va izvažala ogromno količino
lesa in pšenice, prebivalstvo Ju-
goslavije pa je komaj izhajalo
in plačevalo ogromne davke.Jugoslovanski narod si je po
težki in mučni borbi priboril
svobodo, dobil svobodno volilno
pravo in si izvolil ljudsko vlad-
do. Ta vlada je ljudska in kot
taka odgovorna ljudstvu. Proč
z reakcijo, proč z monarhijo!
Sedanja jugoslovanska ljudska
vlada se dobro zaveda, kaj na-
rod hoče in kaj narod zahteva.
Tega se vlada tudi drži. Po-
državila je rudnike, industrijo
in veleposredstva ter sploh vse
narodno bogastvo, do katerega
je upravičeno ljudstvo.Ker je storila jugoslovanska
vlada korak v socializacijo, se
je pričela na vseh straneh laž-
niva propaganda proti njej in
danes Tito ni več junak, Ju-
goslavija pa pozabljena kot za-
veznica v borbi za demokracijo
in svobodo.Oglejmo si malo to reakcio-
narno propagando, češ, da vlada
v Jugoslaviji diktatura, da je
komunistična vlada, da ni ljud-
ska itd. Reakcionarji tako la-
žejo o Jugoslaviji, da sami sebi
verjamejo.

Ko smo zvedeli lansko leto, da

je zmaga delavska stranka
Angliji, smo bili vsi zavez-
delavci veseli in uverjeni, da
je zmaga laboritev velikega
pomena za male narode in za
Jugoslavijo. Vsi smo bili pri-
prani, da bo angleška vlada
priskrbelna na pomoč onim
rodov, ki si žele osvoboditi
pridobiti resnično demokracijo.
Toda sedaj smo zelo razočani,
kajti angleška zunanja politika
pod delavsko vlado se ni v
stvarni spremenila in je na-
ljevanje reakcionarne in to-
ske vlade.Danes pa je vse zavedno
lavstvo razočarano nad sedaj
angleško vlado. Faktično je
našnja delavska vlada še
reakcionarna in sovistična
je bila lordska, kateri je na-
val Churchill. Ako ne bi
danes mogoče Rusije na stra-
malih narodov, potem ne bi bi-
li sploh nobenega zagovornika
in branitelja. Da, sedanja
lavska vlada v Angliji je
vse skupaj močno prevrnila.Ali bo delavstvo vedno po-
varjeno? Ali delavci v res-
nimam nobene bodočnosti? Za
nas sploh ni sposobnih in
neslišljivih voditeljev? Vse la-
da potrebujemo še bolj dra-
ni energičnih voditeljev kot
Stalin in Tito, kajti s tako
mokratico kot jo danes pra-
cirajo kapitalisti in imperi-
stiči, ne bomo nikamor prišli.Tisti narodi, ki so se naj-
borili za demokracijo, svobe-
in pravico, so danes zaničeni
in se jih zamataje. Ali je sp-
še kakšna pravica na svetu? Je
toleranca, kje so principi? Človek
o vsem tem premišlja in študira,
se prične vpraševati, kam bi se
pridružil, komu upal in verjel, da
ne bo varal, ko dobi moč v svoje
ke. Veliko sem že čital delo
in zagovarjal in bil trdnopri-
prčan, da prihaja čas za del-
stvo — svoboda in pravica
vse male podjamljene narode.
Sedaj pa vse kaže, da smo
daleč od cilja, do boljše in
višje človeške družbe.Ali je kateri narod bolj up-
vičen do svobode in pravice
je jugoslovanski? Ta narodi
ne želi ničesar drugega kot
znanje njegovih težkih pri-
ljenih pravic. Želi si mirno
okrevanja. Ako temu herom
mu narodu nočejo pomagati,
tem ga naj puste pri miru,
si sam obnovi svojo državo
opustošeno domovino. Ali
trebujemo še več dokazov
jih pričajo pisma iz stare do-
vine, katera nam pošiljajo
jateljci in znanci? Ali je
res tako nizko padel, da ni
imel niti trohice usmiljenja
tega trpečega naroda? Naj
ta junaki narod, naj živi
gova — svoboda, naj nemo-
napreduje! Pomagajmo tem
šim bratom in sestram kol-
je mogoče!

Anton Jurc

STAR KADILEC

Biwabik, Minn. — Pretle-
že precej časa, odkar se
nič oglašil v našem delav-
listu Prosveti. S tem dan
nost tistim dopisnikom, ki
bolj zmnoži v pisavi kot jaz,
leg tega ostane več prostora
pisma iz stare domovine, ka-
me zelo zanimajo.Po radiu oglašajo razne to-
ne družbe svoje cigarete. Vse
družbe hvali svoje. Ako bi
tako dobro angleščino kot
venščino, se bi takoj priporo-
kakšni tobačni kompaniji so
povedali kateri cigaretji so
bri, kajti v presoji tobaka im-
skušnje, ker kadim že nič
kot 63 let. Tudi zvijati ciga-
s prsti znam dobro, ker v za-
vojni ni bilo dovolj cigaret,
smo morali kaditi tobak. Po-
zdrav čitateljem Prosvete
članstvu SNP!

Frank Karib

S POTA

Čudni so nekateri črni malci.
Drugi ponujajo svobodo
smrti, sami pa ne pomislijo
verujejo v onega Boga, ki je
dolarju napisan, vsaj nekateri
žive tako. Pregovor pravi,
vi držite luč, da svetite drug-
ne sebi. Toda vi se le ma-
jete nad onimi, ki vam pov-
resnico v obraz.

Matija Popovc

V Prosveti so dnevne
ne in delavce vesti. Ali
čitate vsi dan?

(Nadaljevanje in konec)

Sedaj pa še nekaj o Kosmatinovem očetu.

Imel je večjo vsoto denarja pri sebi, ker je malo pred zlomom Jugoslavije prodal dva konja in dva vola. Nekaj prihrankov pa je še imel od preje. Za vse to so zvedeli nemški vojaki in so zahtevali od Kosmatinca, da jim mora vse to premoženje (gotovino) izročiti, ker ta denar da izvira ves od komunistov za prejete informacije in prehrano.

Jože Breznik.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Slovenci in Italijani so ponovno izrazili, da jim je delo skupno, da hočejo zato tudi skupno življenje v novi državi. V morju slovenskih in italijanskih zastav so nosili garibaldinci, ki so skupno z nami prelivali kri, napise: "Združeni včeraj, danes in jutri!" Posebno je pretrese ljudstvo napis, ki so ga nosili delavci iz škodnja: "Če bi bila oblast v rokah ljudstva, ne bi bilo gladi in brezposelnosti!" Tržaški delavci občudujejo na

**PUBLIC SERVICE
OF NORTHERN**

JEDNOTA
Kadar pišete Prosveti ali
glavni urad SNPJ, ne pozabite
v naslovu napraviti poštno št.
vilkice 23 za besedo "Chicago".
Na kuverti vaelej zapišite: CH

cage 23. III. To bo olajšalo delo na čikaški pošti, nam pa poveljalo dostavljanje pošte.

JEDNOTA
Kadar pišete Prosveti ali
glavni urad SNPJ, ne pozabite
v naslovu napraviti poštno št.
vilkice 23 za besedo "Chicago".
Na kuverti vaelej zapišite: CH

**PUBLIC SERVICE COMPANY
OF NORTHERN ILLINOIS**

Renewal Policy:
Standardized small labels (width

Standard burned-out light bulbs (marked "P. S. of N. 1." or "Renewal Service") in 25 to 200 watt sizes, may be exchanged for new bulbs without charge.

for new bulbs without charge; others at a slight renewal charge. Bring your burned-out bulbs to your Public Service store for exchange.

Practically all sizes of new light bulbs are now available at your Public Service store or light bulb agency.

LEV N. TOLSTOJ:

KAZAKI

KAVKAŠKA POVEST

Iz ručine prevel

JOSIP KNAFLIČ

(Nadaljevanje)

Čim je pri kakem takem stremjenju, katerega mu se je bil udal, začel čutili, da se bliža trud in boj, malenkostni boj z življenjem, se je po-
žuril instinktivno, da se je znebil dotičnega ču-
stva ali dela in zadobil zopet svojo prostost.
Tako je napravil z družabnim življenjem, z dr-
žavno službo, s kmetijstvom, z glasbo, kateri se
je nameraval nekaj časa posvetiti docela, in celo
z ljubeznijo do žensk, na katero ni veroval.

Premišljal je o tem, v kaj bi položil vso to
moč mladosti, ki je dana človeku samo enkrat
v življenju: ali v umetnost ali v vedo ali v lju-
bezen do ženske ali v kako praktično delovanje
—ne moč uma, srca, izobrazbe, temveč oni ni-
kdar se ponavljajoči vzval, ono človeku samo
za enkrat podeljeno oblast, da naredi iz sebe
vse, kar hoče, in po njegovem mnenju tudi iz
vsega sveta vse, kar mu drago.

Seveda so tudi ljudje, ki jim manjka tega
nagona, kateri si takoj pri vstopu v življenje
nalože prvi najbližji jarem in častno delajo v
njem do konca svojih dni. Toda Olenin je
čutil v sebi presilno tega vsega, čisto boga
mladosti, to zmoglost, da se pogreze vsega v
eno željo, v eno misel, zmoglost: hoteti in de-
lati—se vreti in glavo v brezdani prepada, ne
da bi vedel zakaj, ne čemu. Nasil je v sebi to
zavest, bil ponosen nanjo in, ne da bi sam ve-
del za to, srečen z njo. Ljubil ni doslej dru-
gega nego samega sebe in moral se je ljubiti,
ker je pričakoval od sebe samo dobrega in ker
ni bil še dospel do tega, da bi trezno preso-
jal samega sebe.

Pri odhodu iz Moskve je bil v oni srečni mla-
dostni razpoloženosti duše, ko spozna mladenič
svoje prejšnje zmore in si naenkrat reče, da
vse to ni pravo, da je vse prejšnje slučajno in
brezpomeno, da doslej ni hotel živeti "prav",
da pa se zdaj (Olenin si je rekel: z njegovim
odhodom iz Moskve), začne novo življenje, v
katerem ne bo več onih zmot, ne bo kesanja,
temveč gotovo samo sreča.

Kakor je vedno na dolgem potovanju, da se
prvi dve ali tri postaje domišljija še oklepa
kraj, odkoder greš, a potem s prvim jutrom,
ki te pozdravi na poti, zleti na cilj potovanja
in že zida tam gradove bodočnosti: tako je bilo
tudi z Oleninom.

Ko je bilo mesto za njim in je zagledal snež-
na polja, se je veselil, da je bil tako sam sredi
teh poljan; zavlil se je v kočul, se zleknil na
dno sani, se umiril in zadremal.

Slovo od prijateljev ga je bilo ganilo; priha-
jale so mu v spomin vse poslednje zime, ki jih
je preživel v Moskvi, in slike iz tega minulega
časa, ki so jih prekinjale nejasne misli in oči-
tanja, so vstajale nepovabljene v njegovi do-
mišljiji.

Spominjal se je tega prijatelja, ki ga je bil
spremil, in na njegovo razmerje z deklico, o
kateri sta govorila. Deklica je bila bogata.
"Kako jo je mogel ljubiti, kljub temu da je
ljubila mene?" je premišljal, in grda sum-
nja mu je prišla na mar. "Je le veliko nepo-
štenja med ljudmi, če prevdri prav. A zakaj

še nisem ljubil?" se je vprašal. "Vsi mi pra-
vijo, da še nisem ljubil. Ali sem morda mora-
ličen izrodek?" In spominjal se je svoje eks-
taze.

Spominjal se je prvega časa svojega življe-
nja v javni družbi, in sestre enega svojih pri-
jateljev, s katero je preživil večere, za mizo
pri svetilki, ki je obsevala njene tenke prste,
baveče se s kakim delom, in spodnji del njene-
ga lepega, nežnega obraza, in spominjal se je
tistih razgovorov, ki so se vlekli kakor "živ-
živ kurilka" (ruska igra z gorečo trsko, katero se
podaja iz roke v roko), in splošne neprijetne
zadrege in prisiljenosti in neprestanega ču-
stva upora proti tej napetosti. Nekak notra-
nji glas mu je vedno govoril: "to ni pravo, to
ni pravo," in res se ni izcimilo nič pravega iz
stvari.

Potem se je spomnil na neki ples in na ma-
zurko z lepo gospodično D. "Kako sem bil za-
ljubljen tisto noč, kako srečen! In kako me je
bolelo in jezilo, ko sem se drugo jutro prebu-
dil in čutil, da sem svoboden! Zakaj da ona,
ljubezen, ne pride in me ne zveže na rokah in
nogah?" je premišljal. "Ni, ni ljubezni! So-
sesta moja, barinja, ki je meni in Dubrovim in
prvaku plemenitašev enemu kakor drugemu
govorila, da tako ljubi zvezde, ta tudi ni bila
prava."

In zdaj se je zmisli svojega kmetovanja na
vasi in zopet ni bilo v teh spominih ničesar,
na kar bi mogel misliti z veseljem. "Ali bodo dolgo
govorili o mojem odhodu?" mu je šinilo v glavo.
A kdo so ti, tega ni vedel, in takoj za tem
mu je prišla misel, ob kateri je nagubal čelo in
mrmral nerazložne glasove: to je bil spomin
na moskvejsko Kapela in 678 rubljev, ki jih je
bil ostal dolžan krojaču—in spomnil se je be-
sed, s katerimi je prošil krojača, naj počaka še
eno leto, in izraza dvoma in udanosti v usodo,
ki se je pokazal na krojačevem obrazu. "Ah,
moj Bog, moj Bog!" je ponavljal, zatiskajoč oči
in se trudeč, da bi pregnal nezno misel.

"A ona me je vendarle ljubila!" je premišlje-
val o dekletu, o katerem sta govorila s prijate-
ljem pri slovesu. "Da, ko bi se bil oženil z njo,
bi ne imel zdaj nobenih dolgov, tako sem pa
ostal dolžan Vasiljevu."

In pred dušo mu je stopil poslednji večer,
ko je igral z gospodom Vasiljevim v klubu, ka-
mor se je bil peljal naravnost od nje, in spom-
nil se je, kako se je poniževal in ga prošil, naj
bi igrala dalje, in kako je oni hladno odklonil.
"Leto varčevanja in vse to bo poplačano, in
potem naj jih vzame vrág..."

A kljub tej zaupnosti je začel preračunati
dolgoce, ki jih je bil zapustil, kdaj jih treba
plačati in v kolikem času jih utegne poravnati.
"A saj sem račun pri Ševaljevu ostal dol-
žan tudi še pri Morelu, mu je padlo v glavo in
predočil si je vso tisto noč, v kateri se je pri-
njem tako zelo zadožlil. Bilo je to pijančeva-
nje s cigani, ki ga je aranžiralo nekaj veselih
gospodov iz Petrograda: krilni adjutant Saška
B*** in knez D*** in tisti visoki stari gospod...

(Dalje prihodnjič)

Franjo Marković

Mislil, da ne bo napak, če se
ob stoletnici rojstva spomnimo
že deloma pozabljenega hrvat-
skega pesnika, estetika in knji-
ževnega kritika Franje Marko-
vića. Zanimivo je, s kakšno
točnostjo je v svojih epih in
dveh tragedijah podal osnovno
problematiko hrvatskega politič-
nega življenja v preteklosti,
ki jo je analogno mogoče tako
zadeto vzporediti z dogajanja
v hrvatskem političnem življenju
sredi druge polovice preteklega
stoletja. Gre namreč za odkrito
priznanje o invaziji tujcev,
Nemcev in Madžarov, v Hrvat-
sko narodno in kulturno življe-
nje, obenem pa za iskreno pri-
znanje, kaj ta invazija tujstva
pomeni, kakšne so njene posled-
dice in s čim se ji moremo ju-
žni Slovani zoperstaviti. In ta
poteza, sicer prečesto (radi raz-
mer, v katerih je Marković ži-
vel in deloval) tako fino zakrita
z zgodovinsko kopreno, je tisto,
kar me je napolnilo, da sem se
odločil osvežiti spomin na tega
iskrenega branilca slovenskih
interesov med Hrvati. Radi te
in take temeljne niti obrambe
slovanstva, ki prepleta vsa nje-
gova pesniška dela, se mi zdi
Franjo Marković aktualen prav
v sedanjem času, ko smo dobo-
jevali boj, za katerega se je on
bil še "brez upa zmage."

Seveda ni treba zaradi zgoraj
povedanega že misliti, da je bil
Marković revolucionaren duh.
Nasprotno! Njegovo življenje

je potekalo kar se da prijetno,
naravnost mlad je dosegel naj-
večje časti v hrvatskem javnem
življenju, vse življenje je žel
samo laurike. Niti 29 let ni
bil star, ko je l. 1874 postal red-
ni profesor zagrebskega vseučil-
išča in prvi dekan filozofske
fakultete, dve leti kasneje pa
celo prvi član Jugoslavenske
akademije v Zagrebu. Že preje
je bil urednik revije "Vijenac."
Že štirinajstleten je tiskal svo-
je prve pesmi. Najbolj znana
sta njegova dva epa: idilični
"Dom i svijet" (1865) in roman-
tični "Kohan i Vlasta" (1868). V
"Dom in svetu" pesnik tako od-
krito slika odnose med izobra-
ženstvom in narodom, ki se ne
razumeta in si ne zaupata. Ti-
sta romantičnost, ki je tako zu-
nanje vidna v večini Marković-
evih del, je samo koprena, ki
skriva zdravo jedro.

Marković, ki se je kasneje ak-
tivno posvetil tudi politiki in od-
ločno stopil v boj za hrvatske
narodne pravice, ki so jih zani-
kovali Nemci in posebej še Ma-
džari, je v svojih delih nasploh
borbeno, dasi zavito prikazal vse
peripetije hrvatske lavirajoče
politike od navdušenja polnih
dne leta 1848 naprej. V "Domu
in svetu" je vsega priznanje
vredna protinemška tendenca,
ki je bila vzrok, da je bil ep
natnjen šele po osemnajstih
letih (1883). Podobno usodo so
doživela tudi nekatera druga
njegova dela. Tako je tragedija
"Karlo Drački" natnjena l.
1872, igrati pa so jo smeli šele

po dva in dvajsetih letih (1894),
druga tragedija ("Benko Bot")
pa je izšla istega leta 1872, na-
deske pa je prišla šele čez se-
dem in dvajset let (1899). Sploh
je pravi odnos Hrvatov proti
tujem, pa tudi proti kršča-
stvu in muslimanstvu, tako ver-
no podan v njegovih delih.

Protinemški je tudi ep "Kohan
in Vlasta," ki je vzet iz zgo-
dovine bodriških Slovanov in
njihovih borb z Nemci. Ta ep
je pisan izrazito pod vplivom
Mickiewiczovega "Konrada
Wallenroda." Pesnik je v tem
delu prikazal slovensko nai-
vnost in preveliko zaupljivost, ki
jo Nemci izkoriščajo na škodo
slovenskemu plemenu. Etično
načelo je tisto, kar je Marković
v večini del, pa tudi v "Kohanu
in Vlasti" glavno. Več kot
dvajset let potem ko je napisal
toto delo, se je Marković konci-
no izrazil, da "narod živi samo
v svoji etični vrednosti, pa ni-
ma stvarne domovine, če nima
duševne." V "Kohanu in Vla-
sti" je Marković prav za prav
prikazal, samo na zgodovinskem
ozadju, vso nesprejemljivost hr-
vatske politike tik pred nagod-
bo. Z Nemci ni mogoče noben
sporazum, nobeno zblizanje, kaj
še bratstvo. To je temeljna
misel dela. Naj citiram samo
nekaj stihov, ki so kljub formal-
ni zastarelosti tako živi in še da-
nes, in prav danes, ne samo
sprejemljivi, ampak naravnost
kravro resnični:

"Tudjinstvo kruto neka je
prokleto!"Sve naše, sve-tudjinstvom
je oteto!Taj tudjin stvori zemlju
slavsku grobom—a sada hoće da nas brati
sobom,na savez sad nam kruta
pruži ruku,što more našeg roda proli
krvi,naš mnogi prešto, mnogo
žezlo smrvi,i mnogi dom naš u pepeo
shara,u pusto sretne kraje nam
obara!A sad—kroz hropot smrtnih
uzdisaja,kroz huku naših mučeničkih
vaja,kroz naših predja prokli-
njuće jece,kroz viku naše pogazene
dece,kroz kletve naše na sav
njegov rat,on, črt naš, sada šapče: vaš
sam brat!Al prokleto mu takva brat-
ska ruka,i proklet koj je prihvati
nas nuka!"

L. 1868 je prišlo do znane na-
godbe, s katero so Madžari do-
bili monopol nad izmizgava-
njem Hrvatov. Marković je bil
celo vržen iz državne službe.
Toda ost njegovih del se ni spre-
menila. Kakor je do takrat os-
tro, pa pošteno nastopal proti
Nemcem v obrambo lastnega
naroda, tako je sedaj z vso od-
kritostjo nastopil proti agresiv-
nosti Madžarov, ki so pritiskali
na vseh poljih: na političnem,
prosvetnem in zlasti še gospo-
darskem. Polni tega protima-
žarskega duha sta njegovi drami
"Karlo Drački" (1872) in "Ben-
ko Bot" (istega leta izšla). Tu-
di pet let kasneje objavljena
drama "Zvonimir" spada v to
vrsto antimadžarskih Marković-
evih del. Seveda je Marković
izdal tudi dolgo vrsto pesmi, ki
so prav tako v svojih temeljih
moški krik Hrvata po narodnem
osvobojevanju.

Naravnost pretresljiva je is-
krenost, s katero Marković slika
in podčrtuje vse slabe poteze
hrvatskega (pa bi lahko prepo-
gosto dejali: tudi slovenskega)
značaja, ne zato, da bi lastni na-
rod črno prikazal, ampak z na-
menom, da mu oko v ogledalu
pokaže tiste pomanjkljivosti in
napake, ki so po njegovem mne-
nju odločilnega pomena kot
motnja narodni in kulturni osa-
mosvojitvi. Vedeti moramo, da
se je Marković prepogosto prav
tako uprl preveč zapadni orien-
taciji hrvatskega človeka, zra-
ven je pa tako od srca čutil, da
Hrvatom manjkajo odgovarja-
joči narodni voditelji. In še
druga vprašanja so načeta, n. pr.
socialna enakost, družbeni polo-
žaj žene, pravica vsakega po-
sameznega naroda na svobodo in
tako državno ureditev, kakršna
mu najbolj odgovarja. Ostré so
besede, ki jih govori proti poli-
tiki papežev in Rima. Program
Karla Dračkega (v istoimeni
drami) zveni tako odločno sim-
patično, da ga lahko podpisemo

še dandanašnji, vsaj v glavnih
mislih:

"Izvožšit idem čovjeku slo-
bođu
da misli, čini, ženi pak da
ljubi.
Gdje god čami
naš brat još misliju rob i
voljom,
rasijecite mu lance: slobod-
dan je!
Medj pregaoce nek se svrsta
ljude
što o svoj mucu pomiču se
naprijed
sve bliže istini, sve bliže
dobru!"

Kogar zanima Marković v po-
drobnosti, naj prebere obširno
delo "Život i djela Franje Mar-
kovića," ki ga je l. 1917 izdal
Krstov Pavličić. Tudi študija
Antuna Barca o Markoviću je
o tem oziru zanimiva. Iz nje
sem črpal marsikateri podatek
za tale člančič. Če ob koncu
radi popolnosti omenim, da se
je Marković pečal tudi s knji-
ževno-teoretičnimi problemi
(razprave o baladi, romanci, o
Gunduliću, Preradoviću, Mažu-
raniću, "Small-agi," Vrazu,
Šenoi), mislim, da to ne bo od-
več. Tudi knjiga o estetiki, ki
jo je izdal l. 1903, je zanimiva.
Tudi tekst znane pesmi "U boj,
u boj!", ki jo je uglasbil Zajc,
je Markovićev. Umrl je l. 1914.
Pri nas ni bilo o njem že lep
čas nič napisanega, pa je prav,
da se ga prav danes, ko smo do-
segli tisto glavno, za kar se je
on boril, vsaj z nekaj besedami
spomnimo.

T. P.

Razni mali oglasi

Vesela pomoč proti
HRTOBOLU

Za prijetno olajša-
nje poškude lasti,
moderni in preiz-
kušeni način, ki
pomaga pri navad-
nem hrtoobolu. Sa-
mo porabite en ve-
lik Johnson BACK PLASTER ravno
ni bolečim prstom. To je milo
zdravilo in prijetno GREESE vaš hrbet,
olajša bolečine in okorelosti. Gorki
flanelasti pad odpravi mrzlotu, pas-
ove in obveze. Dobre podplate. Izde-
lani pri Johnson & Johnson. V vseh
lekarnah.

JOHNSON BACK PLASTER

PORTERS

BLACKSMITH HELPERS

KLING BROS.

Engineering

1300 No. Kostner

SLOVENE

GIRLS & WOMEN

Needed at once for

LIGHT CLEAN

FACTORY WORK

Free Insurance

NEW LUNCH ROOM

"Music while you work"

Apply from 8:30 to 5

EMPLOYMENT OFFICE

R. J. EDERER CO.

540 N. Orleans—Near Grand Ave.

GIRLS

LIGHT FACTORY WORK

STEADY - NO EXPERIENCE NEEDED - GOOD PAY

COME READY FOR WORK

OHMITE MFG. CO., 4851 W. Flournoy Street

65c

per Hour from Start

PAID TO

EXPERIENCED

GIRLS - WOMEN

Work on Safe

"PIECE WORK PLAN"

Excellent working and earning conditions

NO EXPERIENCE NECESSARY

Learn a Good Occupation

Light Bench Work

Looping - Light Finishing - Punch Press

and other work

Vacation and Hospitalization

Apply at

American Spring Wire & Specialty Co.

816 N. Spaulding Avenue

(Half a block from the Chicago Ave. streetcar)

Razni mali oglasi

High School Graduates

Learn the Advertising Business

STENOGRAPHERS - TYPISTS

FILE CLERKS - SECRETARIES

ORDER CHECKERS

GENERAL OFFICE CLERKS

Good starting rate; 5 day week;

company cafeteria; group life and

hospitalization insurance; steady

employment; paid vacation; all

transportation.

REUBEN H. DONNELLY CORP.

350 E. 22nd St.

Naročite si pri nas

SLOVENSKE NOTE

ZA PIANO HARMONIKE

Pišite po cenik na naslov:

J. RUSS

1557 E. 85 St., Cleveland 3, Ohio

OPERATORS

experienced on single and double

needle. New factory.

Good opportunity.

Stitch 'n Style

1219 W. Van Buren

SLOVENKA ZELI

DOBITI DELO

Želim dobiti delo za domačo

hišna opravila, najraje pri slo-

venski družini. Za drugo se po-

govorimo. Pišite na naslov:

SLOVENKA, 2657 So. Lawndale

Ave., Chicago 23, Ill. (Adv.)

GIRLS

Experienced in hand forming of

lucite or girls with nimble fingers

for delicate operation; 75c per hour

Also incentive pay

BERNARD EDWARD CO.

705 WASHINGTON - FRA. 1787

"Excellent Working Conditions"

Permanent positions now open

TYPISTS & FILE CLERKS

Good pay - Good transportation

5 day week, plus time 1/2 for overtime

AUTOMATIC ADDRESSING CO.

75 W. Van Buren St.

Mr. Bowman, 3rd Floor

SEAMSTRESSES

Average 85c per hour

SORTERS - FOLDERS

WRAPPERS - INSPECTORS

Average 65c per hour

Roscoe Laundry Co.

3517 W. HARRISON

RADIO PARTS MFG. URGENTLY

NEEDS GIRLS FOR FOLLOWING

POSITIONS:

ASSEMBLING - SOLDERING

TESTING - COIL WINDING

Steady employment—40 hour week

Experience not required

Radio Industries, Inc.

3255 W. ARMITAGE

Phone Capitol 0282

Razni mali oglasi

Competent Woman

FOR

General Housework

AND

Assist with Children

No heavy cleaning or window

Sta - Own room, bath and radio

Permanent position.

Pleasant working conditions.

Call: GLENCOE 2330

PRESS GIRL

Machine and board work

Steady

Good pay and overtime

SUPERB CLEANERS

1721 Milwaukee

STENO-TYPIST

Beginner, splendid opportunity

young girl. Good salary, vaca-

tion with pay. Profit sharing plan.

Apply at:

Holleb & Co.

167 SO. WATER MARKET

General Office Work

Several openings for young women